

Sygn. akt III AUa 136/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 października 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Urszula Iwanowska (spr.)
Sędziowie:	SSA Barbara Białecka SSO del. Beata Górską
Protokolant:	St. sekr. sąd. Edyta Rakowska

po rozpoznaniu w dniu 23 października 2014 r. w Szczecinie

sprawy Państwowego Gospodarstwa (...) w P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K.

przy udziale zainteresowanych S. B. i E. B.

o składki

na skutek apelacji płatnika składek

od wyroku Sądu Okręgowego w Koszalinie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 30 grudnia 2013 r. sygn. akt IV U 2135/13

I. zmienia zaskarżony wyrok oraz poprzedzające go decyzje i ustala, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne E. B. i S. B. w maju 2012r. u płatnika składek Nadleśnictwo P. z tytułu zatrudnienia na podstawie umów o pracę nie obejmuje świadczenia z tytułu nagrody jubileuszowej wypłaconego proporcjonalnie do przebytego okresu od ostatnio otrzymanego świadczenia w związku z rozwiązaniem stosunku pracy i przejściem na emeryturę obu ubezpieczonych;

II. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. na rzecz Nadleśnictwa P. w P. kwotę 360 (trzysta sześćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

SSA Barbara Białecka SSA Urszula Iwanowska SSO del. Beata Górską

III A Ua 136/14

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K., decyzją z dnia 12 lipca 2013r., znak: (...) (nr (...)), stwierdził, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenia zdrowotne E. B. u płatnika składek Nadleśnictwo P. w miesiącu maju 2012 r. wynosi z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę:

- na ubezpieczenia emerytalne i rentowe: 10.173,40 zł,
- ubezpieczenie chorobowe: 10.173,40 zł,
- ubezpieczenie wypadkowe: 10.173,40 zł,
- ubezpieczenie zdrowotne: 8.778,63 zł.

W uzasadnieniu wskazano, że w maju 2012 r. płatnik składek wypłacił E. B. kwotę 1.676,83 zł tytułem nagrody jubileuszowej wypłaconej w związku z przejściem na emeryturę, ale przed upływem 5 lat od ostatnio naliczonej nagrody jubileuszowej, a pozostały okres do przyznania planowo nagrody jubileuszowej był dłuższy niż 12 miesięcy.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K., decyzją z dnia 12 lipca 2013 r., znak: (...) (nr (...)), stwierdził, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenia zdrowotne S. B. u płatnika składek Nadleśnictwo P. w miesiącu maju 2012 r. wynosi z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę:

- na ubezpieczenia emerytalne i rentowe: 11.847,41 zł,
- ubezpieczenie chorobowe: 11.847,41 zł,
- ubezpieczenie wypadkowe: 11.847,41 zł,
- ubezpieczenie zdrowotne: 10.657,59 zł.

W uzasadnieniu tej decyzji wskazano, że w maju 2012 r. płatnik składek wypłacił S. B. kwotę 8.530,52 zł tytułem nagrody jubileuszowej wypłaconej w związku z przejściem na emeryturę. Płatnik składek wypłacił proporcjonalną nagrodę jubileuszową przed upływem 5 lat od ostatnio naliczonej nagrody jubileuszowej a pozostały okres do przyznania planowo nagrody jubileuszowej był dłuższy niż 12 miesięcy.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K., decyzją z dnia 12 lipca 2013 r., znak: (...) (nr (...)), stwierdził, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenia zdrowotne E. B. i S. B. u płatnika składek Nadleśnictwo P. w miesiącu maju 2012 r. wynosi łącznie z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę:

- na ubezpieczenia emerytalne i rentowe: 22.020,81 zł,
- ubezpieczenie chorobowe: 22.020,81 zł,
- ubezpieczenie wypadkowe: 22.020,81 zł,
- ubezpieczenie zdrowotne: 19.436,22 zł.

W uzasadnieniu decyzji powtórzono argumentację dwóch powyższych decyzji.

Od wszystkich powyższych decyzji płatnik składek Skarb Państwa Państwowe Gospodarstwo (...) w P. wniósł odwołanie i domagając się ich zmiany powołał się pismo Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 sierpnia 2002 r., w którym jednoznacznie stwierdzono, że przyznawana raz na 5 lat nagroda jubileuszowa wypłacana jest pracownikowi wcześniej z powodu przejścia na emeryturę, rentę lub świadczenie przedemerytalne, to odpowiednio stosuje się przepis § 2 ust. 1 pkt 1 z dnia 18 grudnia 1998 r., czyli nagrody wypłacone wcześniej również nie stanowią podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne. Ponadto Nadleśnictwo podniosło, że chociaż istotnie wypłacona nagroda jubileuszowa stanowi przychód, to z uwagi, że pracownicy otrzymały ją w związku z przejściem na

emeryturę to należy to świadczenie kwalifikować jako odprawy pieniężne ściśle związane z tym zdarzeniem, co również nie stanowi podstawy wymiaru składek zgodnie z treścią powołanego rozporządzenia. Jednocześnie płatnik podniósł, że jeżeli charakter wypłaconych świadczeń rodzi jakiegokolwiek wątpliwości, a tak jest w rozpoznawanej sprawie, to organ rentowy winien rozstrzygnąć na korzyść ubezpieczonych, zgodnie z zasadą in dubio pro tributario.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, powtarzając argumenty użyte w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Wyrokiem z dnia 30 grudnia 2013 r. Sąd Okręgowy w Koszalinie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołania (punkt I) i zasądził od Skarbu Państwa Gospodarstwa (...) w P. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. kwotę 60 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego (punkt II).

Powyższe orzeczenie Sąd Okręgowy oparł o następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

U płatnika składek Państwowego Gospodarstwa (...) w P. obowiązuje Ponadzakładowy Układ Zbiorowy Pracy z dnia 29 stycznia 1998 r. dla jego pracowników. Zgodnie z § 33 ust. 1 tego Układu, pracownikowi przysługuje nagroda jubileuszowa za lata pracy przepracowane u pracodawców wchodzących w skład państwowego gospodarstwa leśnego i Państwowego Gospodarstwa (...) oraz za okresy, jeżeli z mocy odrębnych przepisów podlegają wliczeniu do okresu, od którego zależą uprawnienia pracownicze, w wysokości:

- po 15 latach 150% postawy wymiaru,
- po 20 latach 200% postawy wymiaru,
- po 25 latach 250% postawy wymiaru,
- po 30 latach 300% postawy wymiaru,
- po 35 latach i kolejnych pięcioletnich okresach 150% postawy wymiaru.

Zgodnie z § 33 ust. 8 tego Układu zaś, pracownik przechodzący na emeryturę, rentę z tytułu niezdolności do pracy, lub któremu przyznano świadczenie przedemerytalne otrzymuje nagrodę za okres, jaki przepracował od dnia nabycia prawa do ostatnio wypłaconej nagrody, nie dłuższy jednak niż 5 lat. Nagroda ta obliczana jest jako proporcjonalna część kwoty nagrody, którą pracownik by otrzymał, gdyby przepracował cały pięcioletni okres od dnia nabycia prawa do ostatnio wypłacanej nagrody jubileuszowej, nie dłuższy jednak niż 5 lat.

U płatnika składek w okresie od 15 września 1966 r. do 16 maja 2012 r., ostatnio na stanowisku głównego księgowego, zatrudniona była E. B.. Stosunek pracy uległ rozwiązaniu za porozumieniem stron, w związku z przejściem pracownicy na emeryturę. W związku z faktem, że prawo do ostatniej nagrody jubileuszowej za 45 lat pracy ubezpieczona nabyła w dniu 9 września 2011 r., pracodawca na podstawie § 33 ust. 8 PZUP, naliczył, przyznał i wypłacił jej proporcjonalną nagrodę jubileuszową za 50 lat pracy w kwocie 1.676,83 zł, której nie uwzględnił w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenia zdrowotne w miesiącu maju 2012 r.

U płatnika składek w okresie od 1 stycznia 1974 r. do 30 maja 2012 r., ostatnio na stanowisku księgowego, zatrudniona była S. B.. Stosunek pracy uległ rozwiązaniu na mocy art. 1 ustawy z dnia 13 marca 2003 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników, przy czym ubezpieczona zdecydowała się po rozwiązaniu stosunku pracy przejść na emeryturę. W związku z faktem, że prawo do ostatniej nagrody jubileuszowej za 35 lat pracy ubezpieczona nabyła w dniu 31 grudnia 2008 r., pracodawca na podstawie § 33 ust. 8 PZUP, naliczył, przyznał i wypłacił jej proporcjonalną nagrodę jubileuszową za 40 lat pracy w kwocie 8.530,52 zł, której nie uwzględnił w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenia zdrowotne w miesiącu maju 2012r.

Wobec płatnika składek organ rentowy wszczął postępowanie kontrolne. W jego wyniku, w dniu 12 lipca 2013r. wydał trzy zaskarżone decyzje.

Po ustaleniu powyższego stanu faktycznego i na podstawie regulacji prawnych niżej powołanych Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd pierwszej instancji podkreślił, że stan faktyczny sprawy był bezsporny dla obu stron procesu, a kwestią pozostawioną do rozstrzygnięcia sądowi była właściwa interpretacja przepisów prawa, które mają zastosowanie w rozpoznawanej sprawie, a w rezultacie odpowiedź na pytanie, czy świadczenia wypłacone ubezpieczonym E. B. i S. B., tj. proporcjonalne nagrody jubileuszowe, wypłacone wcześniej niż przed upływem 5 lat w związku z ich przejściem na emeryturę, winny być uwzględnione w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenia zdrowotne w miesiącu maju 2012 r., czego zaniechał płatnik składek Państwowego Gospodarstwa (...) w P. powołując się na treść § 2 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe.

Sąd Okręgowy podniósł, że w myśl przepisów art. 18 ust. 1 i 2 oraz art. 20 ust. 1 w związku z art. 4 pkt 9 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (j. t. Dz. U. z 2013 r., poz. 1442 ze zm.) oraz § 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz. U. nr 161, poz. 1106 ze zm.), podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne pracowników stanowi przychód w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (j. t. Dz. U. z 2012 r., poz. 361 ze zm.) z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy, z wyłączeniem wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy wskutek choroby lub odosobnienia w związku z chorobą zakaźną oraz zasiłków z ubezpieczeń społecznych. Do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe pracowników nie zalicza się jednak przychodów określonych w § 2 ust. 1 powołanego rozporządzenia. Dlatego sąd pierwszej instancji podniósł, że dla rozstrzyganej sprawy najistotniejsze znaczenie ma zapis § 2 ust. 1 pkt 1 tego aktu, zgodnie z którym, podstawy wymiaru składek nie stanowią następujące przychody w postaci nagród jubileuszowych (gratyfikacje), które według zasad określających warunki ich przyznawania przysługują pracownikowi nie częściej niż co 5 lat.

Następnie Sąd Okręgowy kategorycznie zaznaczył, że brew stanowisku skarżącego, zwolnienia z podstawy wymiaru składek zawarte we wskazanym powyżej rozporządzeniu mają charakter przywileju, stanowiąc odstępstwo od zasady powszechności oskładkowania przychodów z tytułu stosunku pracy, a w konsekwencji powinny być interpretowane bez dokonywania wykładni rozszerzającej. Zdaniem tego Sądu wręcz przeciwnie, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego i jednolitym stanowiskiem doktryny prawa ubezpieczeń społecznych, przepisy prawa ubezpieczeń społecznych powinny być wykładane ściśle (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 listopada 1999 r., II UKN 187/99, OSNAP 2001/4/121; wyrok z dnia 16 sierpnia 2005 r., I UK 378/04, OSNP 2006/13-14/218), co oznacza w zasadzie prymat dyrektyw wykładni językowej w odniesieniu do pozostałych metod wykładni, w tym wykładni systemowej i wykładni historycznej lub celowościowej (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 czerwca 2008 r., II UK 315/07, LEX nr 496396). Inaczej mówiąc, z literalnego brzmienia przepisu § 2 ust. 1 pkt 1 wskazanego rozporządzenia wynika, że z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne wyłączone są jedynie takie nagrody jubileuszowe, "które według zasad określających warunki ich przyznawania przysługują pracownikowi nie częściej niż co 5 lat". Z powyższego – według sądu pierwszej instancji – wywieść należy, że decydujące znaczenie w kontekście zwolnienia tego typu świadczeń pieniężnych z obowiązku opłacania składek na ubezpieczenia społeczne ustawodawca przypisał periodycznemu (nie częstszemu niż co 5 lat) nabywaniu przez pracownika prawa do ich uzyskania na podstawie wewnętrznych przepisów obowiązujących u pracodawcy.

Dalej Sąd Okręgowy wskazał, że z bezspornego stanu faktycznego sprawy wynika, iż obowiązujący w Nadleśnictwie Ponadzakładowy Układ Zbiorowy Pracy z dnia 29 stycznia 1998 r. dla jego pracowników wyraźnie zawiera zapisy w § 33 ust. 8 dotyczące wypłaty nagród jubileuszowych częściej niż co 5 lat, chociaż odnosi to się wyłącznie do enumeratywnie wymienionej grupy pracowników, z którymi zakończenie stosunku pracy nastąpiło przed upływem kolejnych pięciu lat od nabycia kolejnej nagrody jubileuszowej na skutek przejścia na emeryturę, rentę z tytułu niezdolności do pracy albo

świadczenie przedemerytalne. W ocenie tego Sądu nie ulega jednak wątpliwości, że brzmienie powołanego przepisu aktu prawa pracy jest jednoznaczne i wyraźnie wynika cel tego zapisu, aby określony krąg pracowników otrzymał nagrodę jubileuszową wcześniej, niż w odstępstwie 5 lat. Tylko na marginesie sąd meriti wskazał, że nie podzielił argumentacji wyrażonej w piśmie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 sierpnia 2002 r., gdzie wyrażono nieuprawnioną wykładnię rozszerzającą sporne w sprawie przepisu § 2 ust. 1 pkt 1 wskazanego rozporządzenia z dnia 18 grudnia 1998 r.

Sąd pierwszej instancji miał też na uwadze, że w doktrynie wskazuje się, iż nagroda jubileuszowa jest świadczeniem przyznawanym pracownikowi w związku z upływem określonego czasu pracy, czyli stażu. Nie jest to świadczenie powszechne. Nie wynika z żadnego przepisu prawa obejmującego wszystkich pracowników. Jubileuszówka jest domeną tzw. pragmatyk zawodowych oraz wewnętrznych przepisów czy układów zbiorowych. Wskazanie uniwersalnych zasad jej naliczania i wypłaty, jest w zasadzie niemożliwe. Istota nagrody jubileuszowej sprowadza się do przyznania pracownikowi pewnego świadczenia w związku z faktem nabycia odpowiedniego stażu pracy. Nie zawsze jest to ogólny staż pracy, może być to zakładowy staż pracy. Nagroda jubileuszowa, mimo że nie jest świadczeniem powszechnym stanowi jednak element systemu wynagradzania pracowników, stąd przepisy prawa pozwalają obciążyć to świadczenie składkami na ubezpieczenia społeczne (vide: A. Sieńko, Zasady obliczania i wypłaty nagrody jubileuszowej, Komentarz praktyczny, Wyd. Lex 2013).

Jednocześnie sąd meriti pokreślił, że nagroda jubileuszowa przynależy pracownikowi po nabyciu przez niego odpowiedniego stażu pracy i nie należy od niej odprowadzać składek na ubezpieczenia społeczne, jeżeli pomiędzy kolejnymi nagrodami upłynął okres co najmniej 5 lat. Tylko w takiej sytuacji zastosowanie znajdzie wyłączenia z podstawy wymiaru składek tego świadczenia na podstawie przepis § 2 ust. 1 pkt 1 wskazanego rozporządzenia z dnia 18 grudnia 1998 r.

Sąd pierwszej instancji podkreślił, że w rozpoznawanej sprawie u płatnika składek obowiązują przepisy PUZP z dnia 29 stycznia 1998 r., które dają określonej grupie pracowników uprawnienie do nagrody jubileuszowej przed upływem 5 lat od przyznania ostatniej takiej nagrody, jednakże z żadnego przepisu prawa nie wynika, aby przywilej nadany w cywilnoprawnym stosunku pracodawca – pracownik rozszerzać na przepisy z zakresu ubezpieczeń społecznych.

Konkludując, Sąd Okręgowy w świetle ustalonego stanu faktycznego oraz obowiązujących wyżej analizowanych przepisów prawa uznał, że stanowisko organu rentowego wyrażone w zaskarżonych decyzjach jest słuszne i odpowiada prawu. Stąd, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., oddalił odwołanie płatnika składek od wszystkich trzech decyzji organu rentowego z dnia 12 lipca 2013 r.

O kosztach postępowania sąd pierwszej instancji orzeczono zgodnie z ogólną regułą odpowiedzialności strony za wynik procesu (art. 98 k.p.c.). Tym samym sąd, na podstawie przepisu § 2 ust. 1 i 2 w związku z § 11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (j. t. Dz. U. z 2013 r., poz. 490), zasądził od skarżącego od organu rentowego kwotę 60 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w sprawie.

Z powyższym wyrokiem Sądu Okręgowego w Koszalinie w całości nie zgodził się płatnik składek PGL (...), który w wywiedzionej apelacji wniósł o:

- zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie odwołania płatnika i uchylenie

decyzji organu rentowego w całości,

ewentualnie

- uchylenie zaskarżonego wyroku i skierowanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji;

- rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego według norm przepisanych.

Apelujący zaskarżonemu wyrokowi zarzucił:

1) błąd w ustaleniach faktycznych poprzez zupełne pominięcie okoliczności, że podstawowymi (głównymi) przesłankami wypłaty E. B. i S. B. świadczeń pieniężnych stanowiących proporcjonalną część nagród jubileuszowych były: rozwiązanie stosunku pracy oraz przejście na emeryturę;

2) naruszenie przepisów prawa procesowego, a zwłaszcza art. 328 § 2 k.p.c. poprzez nie ustosunkowanie się w uzasadnieniu wyroku do wszystkich podniesionych w odwołaniu zarzutów naruszenia konkretnie wskazanych przepisów prawa materialnego;

3) nie rozpoznanie istoty sprawy i dokonanie pozornej kontroli legalności decyzji organu rentowego poprzez:

- nie odniesienie się merytorycznych zarzutów skarżącego,

- nie ocenienie wszystkich istotnych zarzutów prawnych znajdujących się w odwołaniu płatnika od decyzji organu rentowego,

- zaniechanie zbadania materialnoprawnych podstaw żądania zawartego w odwołaniu w postaci § 2 ust. 1 pkt. 2 i 3 Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe;

4) naruszenie przepisów prawa materialnego, a zwłaszcza przepisów § 2 ust. 1 pkt. 1, 2 i 3 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe - poprzez przyjęcie, że wypłacone E. B. i S. B. świadczenia pieniężne stanowiące proporcjonalną część nagród jubileuszowych, stanowią podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne.

W uzasadnieniu skarżący między innymi podniósł, że sąd pierwszej instancji w uzasadnieniu wyroku zajął się tylko jednym z trzech merytorycznych zarzutów płatnika składek, a mianowicie zarzutem naruszenia przez organ rentowy § 2 ust. 1 pkt. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. W wyroku tym brak jest jakiegokolwiek odniesienia do zarzutów naruszenia przez organ rentowy § 2 ust. 1 pkt. 2 i 3 tego rozporządzenia oraz do merytorycznych twierdzeń strony skarżącej, że świadczenia pieniężne wypłacone zainteresowanym nie stanowiły podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne, gdyż zostały wypłacone w związku z rozwiązaniem z zainteresowanymi stosunku pracy oraz w związku z przejściem przez nie na emeryturę. W ocenie apelującego takie zachowanie Sądu Okręgowego przesądza o tym, że nie rozpoznał on istoty sprawy.

Dalej skarżący wskazał, że sąd pierwszej instancji działał jako quasi organ odwoławczy, gdyż jako sąd ubezpieczeń społecznych winien był dokonać legalności decyzji administracyjnej organu rentowego, a zatem podstawowym celem tejże kontroli jest eliminowanie z porządku decyzji niezgodnych z prawem i dążenie do przywrócenia stanu, który nie będzie z nim pozostawał w sprzeczności. W takiej sytuacji uzasadnienie wyroku, o którym mowa w art. 328 § 2 k.p.c. powinno zawierać nie tylko zwięzłe przedstawienie zarzutów podniesionych w odwołaniu, ale również podstawę prawną rozstrzygnięcia oraz jej wyjaśnienie. Zdaniem apelującego sąd pierwszej instancji nie zajął się ogóle charakterem świadczeń wypłaconych ubezpieczonym, a według zgodnego stanowiska doktryny jak i orzecznictwa, o tym jak należy kwalifikować określone świadczenie przysługujące pracownikowi nie decyduje użyta w przepisach płacowych nazwa, ale warunki jego nabycia oraz ogół czynności określający zasady jego przyznawania (zob. wyrok WSA z dnia 21 lipca 2010 r., I SA/Sz 901/09; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 lipca 1998 r., I PKN 235/98, OSNAP 1999/15/488; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 listopada 2004 r., I PK 37/04, OSNP 2005/14/207; K.W. Baran, Nagrody z zysku w spółkach akcyjnych. „Praca i Zabezpieczenie Społeczne” Nr 3/1999, s. 37 -38).

Płatnik składek podkreślił, że świadczenia pieniężne wypłacone S. B. jak i E. B. zostały obliczone i przyznane w oparciu o treść § 33 ust. 8 PUZP, który świadczenia te nazywa „nagrodą jubileuszową”. Nie mniej jednak świadczenia te są przychodami, ściśle związanymi z rozwiązaniem stosunku pracy jak również z przejściem na emeryturę, które również nie stanowią podstawy wymiaru składek (zob. § 2 ust. 1 pkt 2 i 3 rozporządzenia z dnia 18 grudnia 1998 r.). Apelujący podniósł, że w prawie polskim nie ma definicji dla nagrody jubileuszowej, która nazywana jest również nagrodą za staż pracy. W praktyce uznaje się, że nagrodą jubileuszową jest świadczenie uzależnione od stażu pracy pracownika. Wynika to pośrednio z art. 77 k.p., gdzie wskazano, że przy ustalaniu świadczeń związanych z pracą dla pracowników zatrudnionych w państwowych jednostkach sfery budżetowej, że mogą oni otrzymywać, oprócz wynagrodzenia, świadczenia związane z pracą, uzależnione od okresów przepracowanych przez pracownika; w szczególności może to dotyczyć nagrody jubileuszowej. Również Sąd Najwyższy stoi na stanowisku, że przyznane pracownikowi przez pracodawcę świadczenie może być uznane za nagrodę jubileuszową, jeżeli warunkiem jego przyznania jest przepracowanie określonego w latach czasu (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 października 2002 r., II UKN 461/2001, LexPolonica nr 358198). Natomiast odprawa emerytalna to jednorazowe, obowiązkowe świadczenie pieniężne przysługujące pracownikowi od pracodawcy, którego stosunek pracy ustal w związku z przejściem na emeryturę (art. 92¹ k.p.). Przenosząc te definicje na grunt niniejszego postępowania – w ocenie apelującego – oczywistym jest, że warunkiem koniecznym wypłaty świadczeń pieniężnych dla S. B. i E. B., był fakt przejścia przez nie na emeryturę. Jedynie wysokość tego świadczenia determinowana była przez okres jaki upłynął od dnia nabycia prawa do ostatnio wypłaconej nagrody jubileuszowej. Natomiast sam w sobie staż pracy nie stanowił przesłanki do otrzymania tych świadczeń przez S. B. i E. B.. W tej sytuacji dla apelującego oczywistym jest, że niezależnie od nazwy wypłaconych ubezpieczonym świadczeń, stanowiły one de facto część z wypłacanej przez (...) odprawy emerytalnej, która nie stanowi podstawy wymiaru składek (zob. § 2 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia z dnia 18 grudnia 1998 r.).

Następnie apelujący zaznaczył, że gdyby po uzyskaniu wieku emerytalnego ubezpieczone kontynuowały zatrudnienie nie korzystając z prawa przejścia na emeryturę otrzymały by nagrodę jubileuszową. Tak się jednak nie stało, w związku z czym utraciły one prawo do nagrody jubileuszowej, pomimo przepracowania części okresu uprawniającego do jej przyznania. Zdaniem skarżącego można więc tu mówić o szkodzie w postaci utrata zarobku, które pracownicy uzyskałyby, gdyby ich umowy o pracę nie zostały rozwiązane. Wypłacone zainteresowanym świadczenia stanowiły więc rekompensatę za utratę prawa do nagrody jubileuszowej, a inaczej mówiąc odszkodowanie za utracony zarobek. Skoro więc wypłacone świadczenia związane były z rozwiązaniem z S. B. i E. B. stosunku pracy, to właśnie z tego powodu również nie powinny wchodzić one do podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne (§ 2 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia z dnia 18 grudnia 1998 r.). Przywołane uregulowanie wyłączyło bowiem z podstawy oskładkowania wszystkie odprawy, odszkodowania i rekompensaty wypłacane pracownikom z tytułu rozwiązania stosunku pracy - niezależnie od tego, czy mają charakter obowiązkowy czy też zostały wypłacone przez pracodawcę dobrowolnie. Nadto płatnik zwrócił uwagę, że gdyby przepisy Ponadzakładowego Układu Zbiorowego Pracy obowiązującego w Lasach Państwowych nie przewidywały by prawa do świadczenia w wysokości proporcjonalnej nagrody jubileuszowej, to przechodzący na emeryturę pracownicy z powodzeniem mogli by przed sądem dochodzić odszkodowania za utratę prawa do nagrody jubileuszowej (zob. orzeczenie Sądu Najwyższego I PK 36/11) zwłaszcza ci, z którymi stosunek pracy został rozwiązany z przyczyn leżących po stronie pracodawcy.

W ocenie skarżącego w niniejszej sprawie nie można również pominąć faktu, że w 2002 roku Dyrektor Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w R. zwrócił się z zapytaniem do Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej w Warszawie w przedmiotowej sprawie. W odpowiedzi z dnia 19 marca 2002 r. wskazano, że jeżeli przyznawana raz na 5 lat nagroda jubileuszowa wypłacana jest pracownikowi wcześniej z powodu przejścia na emeryturę lub rentę, albo na świadczenie przedemerytalne to nie stanowi ona podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne. Przedmiotowe stanowisko zgodne jest z wykładnią celowościową (ratio legis) § 2 ust. 1 pkt. 1 rozporządzenia z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. Mianowicie zgodnie z postanowieniami PUZP nagrody jubileuszowe przysługują pracownikom Lasów Państwowych nie częściej niż co 5 lat i jako takie nie stanowią podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne. Tylko w szczególnej i wyjątkowej sytuacji tj. w przypadku przejścia przez pracownika

na emeryturę ta przysługująca raz na 5 lat nagroda, wypłacana jest szybciej i w niższej proporcjonalnej wysokości. Nie zmienia to jednak w żaden sposób „co 5-cio letniego charakteru tej nagrody”, a tym samym korzysta ona w dalszym ciągu ze zwolnienia przewidzianego § 2 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia z dnia 18 grudnia 1998 r. Według płatnika, przedstawiony pogląd zgodny jest również z regułami wykładni logicznej, a zwłaszcza z wnioskowaniem argumentom a maiori ad minus (z większego na mniejsze). Skoro bowiem ubezpieczonemu i płatnikowi zostało przyznane uprawnienie do nieodprowadzania składek od całej kwoty nagrody jubileuszowej, to mają oni również prawo do nie odprowadzania składek od proporcjonalnej części tej nagrody.

Na koniec apelujący podniósł, że składki na ubezpieczenia społeczne, jak i w składki na ubezpieczenie zdrowotne są rodzajem daniny publicznej. Z art. 84 Konstytucji RP wynikają zasady zgodnie, z którymi każdy ma obowiązek ponosić ciężary publicznoprawne tylko w takim zakresie w jakim to wynika z obowiązujących przepisów prawa. Natomiast te zasady realizowane są przez inną zasadę In dubio pro tributario, tj. zasadę rozstrzygnięcia wątpliwości na korzyść podatnika (ubezpieczonego). Zatem, nawet jeżeli charakter wypłacanego na podstawie § 33 ust. 8 PUZP świadczenia rodzi jakiegokolwiek wątpliwości, co do tego czy świadczenie te stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i na ubezpieczenie zdrowotne, to wątpliwości te winny być rozstrzygnięte na korzyść ubezpieczonych, (zainteresowanych).

W uzupełnieniu apelacji skarżący zarzucił, że wydanie zaskarżonych decyzji ZUS oraz utrzymującego go wyroku sądu pierwszej instancji nastąpiło z naruszeniem wyrażonej w art. 32 Konstytucji RP zasady równości wobec prawa czego wyrazem jest na decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. nr (...) z dnia 3 grudnia 2013 r. - znak (...).

Skarżący zaznaczył, że przedstawiona decyzja została wydana w trybie art. 10 ust. 1 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej na wniosek nieznanego stronie skarżącej podmiotu trzeciego o wydanie pisemnej interpretacji co do zakresu i sposobu zastosowania przepisów, z których wynika obowiązek świadczenia przez przedsiębiorcę składek na ubezpieczenia społeczne lub zdrowotne. Stąd też wiedzę o istnieniu przedmiotowej interpretacji (decyzji) strona skarżąca pozyskała dopiero w miesiącu wrześniu bieżącego roku z doniesień prasowych.

Uzasadniając podniesiony zarzut naruszenia zasady równości wobec prawa (art. 32 Konstytucji RP) apelujący wskazał, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych w zaskarżonej decyzji zastosował wobec pracodawcy jakim jest (...) odmienną tj. mniej korzystną niż wobec innych pracodawców interpretację (wykładnię) przepisu art. 2 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. Mianowicie według stanowiska ZUS wyrażonego w decyzji nr (...) z dnia 3 grudnia 2013 r. decydujące znaczenie w kontekście zwolnienia nagrody jubileuszowej z obowiązku opłacania składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne ustawodawca przypisał periodycznemu (nie częstszemu niż co 5 lat) nabywaniu przez pracownika prawa do jej uzyskania na podstawie wewnętrznych przepisów obowiązujących u pracodawcy. Bez znaczenia prawnego pozostaje natomiast fakt daty wypłacenia tego świadczenia pracownikowi (wypłata tych świadczeń może nastąpić więc w okresie krótszym niż 5 lat od daty uzyskania przez pracownika poprzedniej nagrody jubileuszowej).

Tymczasem w zaskarżonych decyzjach dotyczących (...) - Zakład Ubezpieczeń Społecznych przyjmuje odwrotnie, tj. że decydujące znaczenie ma data wypłaty świadczenia, a nie data nabycia prawa do niego.

W odpowiedzi na apelację Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł o jej oddalenie w całości oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym według norm przepisanych wskazując, że apelacja jest bezzasadna, a ocena zebranego w sprawie materiału dowodowego oraz wykładnia przepisów prawa dokonana przez Sąd Okręgowy w Koszalinie jest prawidłowa.

Sąd Apelacyjny rozważył, co następuje:

Apelacja płatnika okazała się uzasadniona, co doprowadziło do zmiany zaskarżonego wyroku.

Kwestią sporną na etapie postępowania przed sądem drugiej instancji było ustalenie, czy świadczenia wypłacone E. B. i S. B. w maju 2012 r., powinny być wliczone do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne.

W celu ustalenia powyższej kwestii, należało dokonać prawidłowej kwalifikacji prawnej wypłaconych świadczeń.

Zgodnie z § 2 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia z dnia 18 grudnia 1998 r., podstawy wymiaru składek nie stanowią przychody - nagrody jubileuszowe (gratyfikacje), które według zasad określających warunki ich przyznawania przysługują pracownikowi nie częściej niż co 5 lat. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, trafnie argumentował Sąd Okręgowy, że z literalnego brzmienia przywołanego przepisu wynika, że z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne wyłączone są jedynie takie nagrody jubileuszowe, które według zasad określających warunki ich przyznawania przysługują pracownikowi nie częściej niż co 5 lat, a zatem z powyższego wywieść należy, że decydujące znaczenie w kontekście zwolnienia tego typu świadczeń pieniężnych z obowiązku opłacania składek na ubezpieczenia społeczne ustawodawca przypisał okresowemu (nie częstszemu niż co 5 lat) nabywaniu przez pracownika prawa do ich uzyskania na podstawie wewnętrznych przepisów obowiązujących u pracodawcy. W związku z tym, nagroda jubileuszowa przynależy pracownikowi po nabyciu określonego stażu pracy i nie należy od niej odprowadzać składek na ubezpieczenia społeczne, jeżeli pomiędzy kolejnymi nagrodami upłynął okres co najmniej 5 lat. Sporne świadczenia wypłacone zostały na podstawie § 33 ust. 8 PUZP z dnia 29 stycznia 1998 r. i potraktowane jak „proporcjonalna nagroda jubileuszowa”. Prawidłowo wskazał Sąd Okręgowy, że powołany przepis rozporządzenia, nie odnosi się do nagród jubileuszowych, które zostałyby wypłacone wcześniej niż przed upływem 5 lat od ostatniej nagrody. W związku z powyższym, w ocenie Sądu Apelacyjnego, gdyby zakwalifikować przyznane zainteresowanym w maju 2012 r. świadczenia jako nagrody jubileuszowe – faktycznie nie można byłoby wyłączyć ich

z podstawy wymiaru składek, ponieważ od wypłaty poprzednich przyznanych nagród nie upłynął okres co najmniej 5 lat (E. B. poprzednio prawo do nagrody jubileuszowej nabyła 9 września 2011 r., a S. B. 31 grudnia 2008 r.).

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, nie sposób jednak świadczeń wypłaconych E. B. i S. B. zakwalifikować jako nagród jubileuszowych, zgodnie z powołanym przepisem, tak jak uczynił to Sąd Okręgowy.

Należy wskazać, że zgodnie z § 2 ust. 1 pkt 2 powoływanego rozporządzenia, podstawy wymiaru składek nie stanowią przychody - odprawy pieniężne przysługujące w związku z przejściem na emeryturę lub rentę. Natomiast, zgodnie z § 2 ust. 1 pkt 3, podstawy wymiaru składek nie stanowią przychody - odprawy, odszkodowania i rekompensaty wypłacane pracownikom z tytułu wygaśnięcia lub rozwiązania stosunku pracy, w tym z tytułu rozwiązania stosunku pracy z przyczyn leżących po stronie pracodawcy itd.

W ocenie sądu odwoławczego, zasadnie płatnik podnosił, że Sąd Okręgowy pominął, że głównymi przesłankami wypłaty zainteresowanym świadczeń pieniężnych były: przejście na emeryturę oraz rozwiązanie stosunku pracy. Zatem, pomimo że świadczenia te zostały wypłacone na podstawie § 33 ust. 8 PUZP z dnia 29 stycznia 1998 r. i potraktowane jak „proporcjonalna nagroda jubileuszowa”, należało mieć na uwadze rzeczywisty charakter wypłaconych świadczeń, a nie samą ich nazwę ujętą w określonym przepisie PUZP. W ocenie Sądu Apelacyjnego, trafnie argumentował skarżący, że to nie nazwa świadczenia użyta w przepisach płacowych, ale warunki jego nabycia i ogół czynności określający zasady jego przyznawania, decydują o prawidłowej kwalifikacji świadczenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 lipca 1998 r., I PKN 235/98, LEX nr 36990). W tym kontekście należy podkreślić, że warunkiem wypłaty spornych świadczeń był fakt przejścia przez zainteresowane na emeryturę. Jedynie wysokość świadczenia zależała od tego, jaki okres upłynął od ostatnio wypłaconych nagród jubileuszowych. Sąd Apelacyjny akcentuje, że podstawową przesłanką przyznania nagrody jubileuszowej jest osiągnięcie określonego stażu pracy.

W przypadku zainteresowanych powodem przyznania świadczeń w maju 2012 r. nie było osiągnięcie określonego stażu pracy. Płatnik prawidłowo wskazał również w apelacji, że zainteresowane przepracowały od przyznania ostatnich nagród jubileuszowych określone okresy i w związku z zakończeniem pracy, nie mogły otrzymać kolejnych nagród jubileuszowych, gdyż nie przepracowały następnych 5-letnich okresów. W związku z tym, w ocenie Sądu Apelacyjnego,

można również mówić w tym przypadku o szkodzie w postaci utraty zarobku. Stosunek pracy z E. B. uległ rozwiązaniu na mocy porozumienia stron w związku z przejściem zainteresowanej na emeryturę. Stosunek pracy S. B. uległ rozwiązaniu na mocy art. 1 ustawy z dnia 13 marca 2003 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników. Po rozwiązaniu stosunku pracy zdecydowała się ona przejść na emeryturę. Należy wskazać, że do nabycia prawa do odprawy emerytalnej (art. 92¹ k.p.) nie jest konieczne, aby rozwiązano stosunek pracy z powodu przejścia pracownika na rentę lub emeryturę. Przyczyna nie ma wpływu na prawo do tej odprawy (Kodeks pracy. Komentarz do art. 92¹, LEX 2014).

W związku z powyższym, zdaniem Sądu Apelacyjnego, świadczenia wypłacone zainteresowanym w maju 2012 r. należało zakwalifikować jako odprawy pieniężne przysługujące w związku z przejściem na emeryturę (§ 2 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia

z dnia 18 grudnia 1998 r.) – obie zainteresowane przeszły bowiem na emeryturę po rozwiązaniu stosunku pracy, a nadto jednocześnie powyższe świadczenia można zakwalifikować zgodnie z § 2 ust. 1 pkt 3 powoływanego rozporządzenia – odprawy, odszkodowania i rekompensaty wypłacane pracownikom z tytułu wygaśnięcia lub rozwiązania stosunku pracy (E. B.), w tym z przyczyn leżących po stronie pracodawcy (S. B.). Konsekwencją powyższej kwalifikacji jest zatem to, że wypłacone świadczenia nie stanowią podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne.

Sąd Apelacyjny wskazuje jednocześnie, że podnoszona przez płatnika argumentacja dotycząca naruszenia art. 32 Konstytucji RP w związku z wydaną w innej sprawie decyzją ZUS, nie miała znaczenia przy podejmowaniu rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie. Należy przypomnieć, że to treść decyzji organu rentowego wyznacza zakres i przedmiot rozpoznania sądowego, w którym sąd rozstrzyga o zasadności odwołania w granicach przedmiotu zaskarżonej decyzji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 sierpnia 2011 r., III UZ 17/11, LEX nr 1422061). Sąd nie jest zatem związany rozstrzygnięciami ZUS czy sądów oraz interpretacjami przepisów dokonanyymi przez organ rentowy w innych sprawach, nawet o zbliżonym stanie faktycznym.

W nawiązaniu do zarzutów apelacyjnych, Sąd Apelacyjny wskazuje, że podziela pogląd prawny wyrażony przez Sąd Najwyższy, iż sąd drugiej instancji jest obowiązany zamieścić w swoim uzasadnieniu takie elementy, które ze względu na treść apelacji i zakres rozpoznania są potrzebne do rozstrzygnięcia sprawy, ale nie ma zarazem obowiązku wyrażania szczegółowego stanowiska do wszystkich poglądów prezentowanych przez strony, jeżeli nie mają one istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 marca 2012 r., IV CSK 373/11, LEX nr 1169841 i wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 października 1998 r., II UKN 282/98, OSNP 1999/23/758, LEX nr 38240).

Z tego względu, mimo rozbudowanej i zawierającej szereg spostrzeżeń apelacji płatnika, Sąd Apelacyjny odniósł się szczegółowo do istotnych z punktu widzenia niniejszej sprawy zarzutów i poprzestał na ogólnym nieuwzględnieniu podnoszonych w sprawie okoliczności drugorzędnych.

W związku z powyższym, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok oraz poprzedzające go decyzje i ustalił, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne E. B. i S. B. w maju 2012 r. u płatnika składek (...) z tytułu zatrudnienia na podstawie umów o pracę nie obejmuje świadczenia z tytułu nagrody jubileuszowej wypłaconego proporcjonalnie do przebytego okresu od ostatnio otrzymanego świadczenia w związku z rozwiązaniem stosunku pracy i przejściem na emeryturę obu ubezpieczonych, o czym orzekł w pkt 1 sentencji wyroku.

O kosztach zastępstwa procesowego Sąd Apelacyjny orzekł zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik postępowania, na podstawie art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. w związku z art. 99 k.p.c. i w związku z art. 108 § 1 k.p.c. Wysokość kosztów ustalił w oparciu o § 13 ust. 1 pkt 2 w związku z § 2 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (j. t. Dz. U. z 2013 r., poz. 461), zasądzając kwotę 360 zł (3 x 120

zł) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym (przedmiotem postępowania była kontrola prawidłowości wyroku w odniesieniu do trzech decyzji organu rentowego) – punkt 2 sentencji wyroku.

SSA Barbara Białecka SSA Urszula Iwanowska SSO del. Beata Górka